

Bijlage 3

**Advies regionale brandweer
ex artikel 13 bevb**

BRANDWEER

Fryslân

Gemeente Heerenveen
Aan het college van Burgemeester en Wethouders
T.a.v.: M. Roelofs
Postbus 15000
8440 GA HEERENVEEN

GEMEENTE HEERENVEEN

nr.: 16.1009504

afd.: 10

ingekomen d.d.:
24 DEC 2010

afgehandeld d.m.v.:

Postbus 612 d.d.
8901 BK LEEUWARDEN

Reviusstraat 1
T 088 22 99 666
F 088 22 99 661
I www.brandweefryslan.nl
E info@brandweefryslan.nl



Datum 23 december 2010 Behandeld door S. Veerbeek
Onze referentie BRWU10/370 Doorkiesnummer (088) 22 99 603
Uw referentie StD-10.3011154 E-mail s.veerbeek@brandweefryslan.nl
Uw brief van 23 november 2010 Bijlagen 1

Onderwerp Advies externe veiligheid m.b.t. bestemmingsplan Oranjewoud

Geacht College,

Op 23 november 2010 heeft u aan ons ter advisering het bestemmingsplan "Oranjewoud" toegezonden, met de vraag eventuele opmerkingen aan u te richten.

In deze brief worden onze bevindingen en ons advies in hoofdlijnen weergegeven. Een nadere onderbouwing vindt u in de bijgevoegde toelichting. In ons advies richten wij ons op het optimaliseren van de veiligheidssituatie; wij gaan niet in op de vraag of het groepsrisico aanvaardbaar is.

Conclusies

Dit bestemmingsplan is een conserverend plan en maakt geen nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk. In en in de directe nabijheid van het plangebied liggen meerdere risicobronnen.

De brandweer heeft in haar advies gekeken naar een aantal aspecten voor deze risicobron:

- plaatsgebonden risico
- groepsrisico
- nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen
- bestrijdbaarheid
- zelfredzaamheid

Onderstaand zijn de conclusies opgenomen.

Vervoer van gevaarlijke stoffen over de A32

Het plangebied wordt doorsneden door de Rijksweg A32. Over deze weg vindt vervoer van gevaarlijke stoffen plaats. Doordat zich onder deze stoffen ook toxische stoffen bevinden geldt voor de A32 een invloedsgebied van 350 meter.

Binnen het invloedsgebied van de A32 bevinden zich een aantal kwetsbare objecten, te weten de scouting en dagcentrum Heidewoud.



Meiïnoar foarút



Hogedruk aardgasleiding

Door het plangebied loopt tevens een hogedruk aardgasleiding. Deze leiding heeft volgens de risicokaart een diameter van 12 inch en een werkdruk van 40 bar. Het bestemmingsplan maakt echter melding van een diameter van 8 inch. Het is Brandweer Fryslân daarom niet geheel duidelijk welke van beide diameters correct is. Hierover zal het bevoegd gezag informatie moeten inwinnen bij de Gasunie.

Op basis van de gegevens van de professionele risicokaart heeft de buisleiding een dodelijk effectgebied van 140 meter. Binnen dit gebied zijn objecten en personen aanwezig, waardoor het bevoegd gezag verplicht is om een verantwoording van het groepsrisico op te stellen.

Door de vaststelling van het voorliggende plan neemt het aantal mensen binnen het invloedsgebied van de buisleiding echter niet toe. Mede hierdoor kan het bevoegd gezag volstaan met een korte verantwoording waarin men zich uitspreekt over de bestrijdbaarheid van een incident binnen het plangebied en de zelfredzaamheid van de aanwezige personen.

Overige opmerkingen ten aanzien van het bestemmingsplan

▪ Begraafplaats

De aanwezige buisleiding loopt deels onder gronden die in het bestemmingsplan bestemd zijn als begraafplaats. De bestemmingsregels maken op deze gronden echter ook het bouwen van gebouwen (voor o.a. onderhoud) mogelijk. De begraafplaats mist echter een bouwvlak, waardoor momenteel tot direct op de buisleiding gebouwd kan worden, ondanks de belemmerende strook van vijf meter die rond de buisleiding is gelegen.

De regels voor de leiding maken namelijk de bouw van bouwwerken mogelijk binnen deze strook. Hier mist echter de toevoeging dat kwetsbare objecten binnen deze strook van vijf meter niet zijn toegestaan; zoals voorgeschreven in het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb).

Advies

In overeenstemming met bovenstaande conclusies adviseert Brandweer Fryslân om:

- Bij de "nadere eisen" bij de bestemmingen "Verkeer", "Maatschappelijk" en "Maatschappelijk" ook externe veiligheid op te nemen.
- De gegevens aangaande de buisleiding op de professionele risicokaart aan te passen indien de gegevens niet kloppen.
- De uitbreidingsmogelijkheden van de verminderd zelfredzame functies binnen het invloedsgebied zoveel mogelijk te beperken.
- De groepsrisicoverantwoording aan te passen en hierbij dit brandweeraadvies te betrekken.
- Een bouwvlak op te nemen op de gronden die zijn bestemd als zijnde begraafplaats.
- In de planregels op te nemen dat het bouwen van kwetsbare objecten niet is toegestaan op gronden die bestemd zijn als 'leiding – gas'.
- De overige opmerkingen over het bestemmingsplan te verwerken.

Voor advies inzake de mogelijkheden tot voorbereiding van bestrijding en beperking van de omvang van (zwaar) ongeval in het plangebied als gevolg van activiteiten die niet onder het Bevi of cRNVGS vallen, verwijzen wij u naar brandweer Heerenveen.





Mocht u naar aanleiding van bovenstaande nog vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met dhr. R. de Groot van de afdeling Risicobeheersing, te bereiken via 088 – 22 99 602.

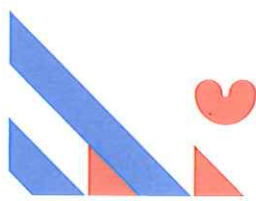
Graag willen wij van u vernemen hoe ons advies binnen uw organisatie wordt verwerkt. Deze informatie willen wij gebruiken bij de verdere ontwikkeling van onze adviestaak.

Een afschrift van deze brief zenden wij ter kennisname aan dhr. G. Kuntz commandant van Brandweer Heerenveen.

Wij gaan ervan uit hiermee te hebben voldaan aan uw adviesaanvraag.

Hoogachtend,
namens het dagelijks bestuur van de Hulpverleningsdienst,

ir. E. Boetes MCDM
Hoofd afdeling Risicobeheersing



**Toelichting op het advies van
Brandweer Fryslân**
met betrekking tot de externe veiligheid in
relatie tot het Bestemmingsplan Oranjewoud -
Heerenveen

R. de Groot

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	2
1.1.	De achtergrond.....	2
1.2.	De aanvraag.....	2
1.3.	De opbouw van het advies.....	3
2.	Toetsingskader.....	4
2.1.	Ongevalsescenario's risicobronnen.....	4
2.1.1	Vervoer gevaarlijke stoffen.....	4
2.1.2	Hogedruk aardgastransportleidingen.....	5
2.2.	Bestrijdbaarheid.....	6
2.2.1	Incident met gevaarlijke stoffen op de weg.....	7
2.2.2	Incident bij de buisleiding.....	8
2.3.	Zelfredzaamheid.....	8
2.4.	Verantwoordingsplicht.....	9
3.	De risicobronnen.....	11
3.1.	Transport gevaarlijke stoffen.....	11
3.2.	Hogedruk aardgasleidingen.....	14
3.3.	Overige opmerkingen ruimtelijk plan/ milieuvergunning.....	15
4.	Conclusies en advies.....	16
4.1.	Conclusies.....	16
4.1.1	Vervoer van gevaarlijke stoffen.....	16
4.1.2	Hogedruk aardgasleidingen.....	16
4.1.3	Overige opmerkingen ruimtelijk plan.....	17
4.2.	Advies.....	17
4.3.	Restrisico.....	17

1. Inleiding

Het onderhavige document betreft een advies in relatie tot het groepsrisico en de externe veiligheid. Het gaat in dit geval over de externe veiligheid in relatie tot het bestemmingsplan Oranjewoud van de gemeente Heerenveen. In en in de nabijheid van het plangebied liggen een aantal risicobronnen die invloed hebben op de ruimtelijke ontwikkelingen in het bestemmingsplangebied.

1.1. De achtergrond

Met de vaststelling van het Bevi ('Besluit externe veiligheid inrichtingen') is het bevoegd gezag verplicht gesteld het bestuur van de regionale brandweer als adviseur te betrekken bij ruimtelijke besluiten op grond van artikel 13, lid 3. In het nieuwe Bevi is opgenomen dat o.a. bij ruimtelijke procedures binnen het 1% letaliteitgebied (invloedsgebied) verplicht advies aan de brandweer gevraagd moet worden.

In de circulaire Risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen (cRVgs) is ook opgenomen, dat de regionale brandweer in de gelegenheid dient te worden gesteld advies uit te brengen over het groepsrisico, de zelfredzaamheid en de mogelijkheden tot voorbereiding van bestrijding en beperking van de omvang van een ramp of zwaar ongeval. De Circulaire wordt naar verwachting in 2010 omgezet in een AMvB externe veiligheid transport, waarmee de risiconormering wettelijk zal zijn verankerd. In deze AMvB is de adviesrol van de regionale brandweer ook verankerd.

In augustus 2009 is daarnaast het ontwerp Besluit externe veiligheid buisleidingen gepubliceerd. In dit Besluit is ook opgenomen dat de regionale brandweer om advies moet worden gevraagd bij ruimtelijke ontwikkelingen binnen het invloedsgebied.

De adviestaak voor de regionale brandweer is tot stand gekomen vanwege haar expertise op het gebied van fysieke veiligheidsrisico's en haar rol in de rampenbestrijding. De rampenbestrijding is een multidisciplinaire aangelegenheid waarbij van alle betrokken partners wordt verwacht dat ze zich zo goed mogelijk voorbereiden op zware ongevallen en rampen. In de wet is vastgelegd dat de regionale brandweer de voorbereiding op de rampenbestrijding coördineert. Om goed toegerust te zijn op deze taak is een sterke proactieve, preventieve en preparatieve adviesfunctie van de brandweer noodzakelijk. Op deze wijze komt het advies van de regionale brandweer de kwaliteit en volledigheid van de onderbouwing en afweging van een bestuurlijk besluit nadrukkelijk ten goede.

1.2. De aanvraag

Brandweer Fryslân is gevraagd een advies te geven over het groepsrisico, de zelfredzaamheid van personen en de bestrijdbaarheid van mogelijke incidenten met gevaarlijke stoffen in verband met het bestemmingsplan Oranjewoud.

1.3. De opbouw van het advies

De regionale brandweer adviseert over het groepsrisico, de mogelijkheden tot risicovermindering, de mogelijkheden om de omvang en de effecten van de ramp te bestrijden en ten aanzien van de zelfredzaamheid.

Om hierover te adviseren wordt in hoofdstuk 2 een beschrijving gegeven van de ongevalsscenario's en de mogelijkheden van de brandweer in de verschillende scenario's. Daarna zal in hoofdstuk 3 ingegaan worden op de risico's ten gevolge van het vervoer van gevaarlijke stoffen over de A32 en de aanwezige buisleiding. Daarbij komen het plaatsgebonden risico, het groepsrisico, de zelfredzaamheid en de bestrijdbaarheid aan de orde. Ook wordt ingegaan op de risico-ontvangers, waarbij gekeken wordt naar de veranderingen door het onderhavige ruimtelijke besluit waarop dit advies betrekking heeft. In hoofdstuk 4 worden de conclusies getrokken en advies gegeven.

2. Toetsingskader

2.1. Ongevalseenario's risicobronnen

In deze paragraaf wordt dieper ingegaan op de ongevalsscenario's bij de voorkomende risicobronnen die van invloed zijn op het plangebied. Per risicobron wordt een beschrijving van de ongevalsscenario's gegeven.

2.1.1 Vervoer gevaarlijke stoffen

Significante risico's ten gevolge van het vervoer van gevaarlijke stoffen over de weg beperken zich tot het bulkvervoer van stoffen. Het vervoer van stukgoed (vaten, gasflessen) wordt niet beschouwd. Ten gevolge van het bulkvervoer van gevaarlijke stoffen ontstaan externe veiligheidsrisico's waarvoor verschillende ongevalsscenario's mogelijk zijn. Deze scenario's zijn afhankelijk van de stofcategorie. De verschillende stofcategorieën zijn

- o brandbare vloeistoffen
- o brandbare gassen
- o giftige gassen en vloeistoffen.

Voor elk van deze stoffen wordt hieronder ingegaan op de effecten van een ongeluk met één van deze gevaarlijke stoffen.

Effecten van incidenten met brandbare vloeistoffen

Het effect dat optreedt bij een ongeval met deze groep stoffen is vooral warmtestraling ten gevolge van brand. De effectafstand kan circa 25 meter bedragen, uitgaande van een calamiteit waarbij de hele wageninhoud vrijkomt¹.

Effecten van incidenten met brandbare gassen

Het belangrijkste effect dat optreedt bij een ongeval met een tankwagen gevuld met een brandbaar gas, is een BLEVE. De kans op een BLEVE is bijzonder klein maar het effect is groot. De indicatieve waarde voor de effectafstand (1% letaliteitgebied) bij een grote calamiteit waarbij de gehele wageninhoud vrijkomt is circa 300 meter. De BLEVE geeft zowel een drukgolf als een intense warmtestraling. Binnen een straal van 150 meter van de bron geldt voor onbeschermden personen een letaliteit van 100% door warmtestraling. Op een afstand van 150 meter of meer geldt dat de mensen binnenshuis (niet achter glas) in principe voldoende beschermd zijn tegen de effecten van een BLEVE. Buitenshuis biedt in dit gebied de meeste kleding voldoende bescherming tegen letale effecten. Door glasbreuk kunnen echter ook buiten de 150 meter nog dodelijke slachtoffers vallen. Niet-dodelijke effecten buiten de 150 meter zijn: de kans op brandwonden en glasschade, dat tot verwonding kan leiden.

Effecten van incidenten met giftige gassen en vloeistoffen

Bij (zeer) giftige vloeistoffen is het scenario dat ten gevolge van een ongeval de tankwagen lek raakt en een vloeistofplas vormt.

Vervolgens verdampen deze giftige vloeistoffen waardoor een gaswolk ontstaat (met dezelfde gevolgen als een gaswolk van giftig gas).

¹ Inclusief een plasbrand met een straal van 14 meter. De afstand tussen deze plas en de 10kW-contour bedraagt dan circa 20 tot 25 meter.

Voor een toxische gaswolk geldt dat door blootstelling bij een bepaald percentage aanwezige personen letaal letsel zal optreden door de gaswolk. Bij de toxische scenario's zit er enige tijd tussen het ontstaan van het ongeval en het optreden van letsel bij aanwezigen. Daarbij is ook de duur van de blootstelling van invloed op de ernst van het letsel. Snel reageren, naar binnen vluchten en ramen en deuren sluiten is bij dit scenario dus van belang.

Kans versus effect

De normstelling op het gebied van de externe veiligheid geschiedt op basis van risico. Het risico bestaat uit de kans dat een calamiteit optreedt maal het effect van die calamiteit. De kans op een BLEVE is bijzonder klein maar het effect is groot. Uit dit onderzoek blijkt dat situatie voldoet aan de landelijke normen voor het plaatsgebonden risico.

2.1.2 Hogedruk aardgastransportleidingen

Het huidige externe veiligheidsbeleid voor transport van aardgas door hogedruk aardgasleidingen is omschreven in de Circulaire "Zonering langs hoge druk aardgasleidingen" uit 1984. Formeel gezien dienen ruimtelijke ontwikkelingen aan dit beleid getoetst te worden. In augustus 2009 is echter het ontwerp Besluit externe veiligheid buisleidingen gepubliceerd, met daarin ruimtelijke, technische en veiligheidsaspecten. Hierin zijn normen voor het Plaatsgebonden Risico en een verantwoordingsplicht opgenomen voor het Groepsrisico. Naar verwachting treedt het besluit in 2010 in werking.

Ondergrondse hogedruk aardgasleidingen brengen een risico met zich mee in het kader van externe veiligheid. De mogelijke gevaren voor gasleidingincidenten zijn incidenten ten gevolge van de ontbranding van een brandbaar gas: brand, explosie en de hitte veroorzaakt door een brand.

Een groot deel van de buisleidingincidenten in Nederland wordt veroorzaakt door graaf-, drainage- en heiwerkzaamheden van derden. De schade aan de buisleiding wordt in het algemeen onderverdeeld in:

- pinhole crack (ponsgat, tot ca. 10 mm): ontstaat vaak bij corrosie.
- hole (gat, tot ca. 20 mm.): veelal het gevolg van ongecontroleerde graafwerkzaamheden.
- guillotinebreuk: veelal het gevolg van lasfouten en als gevolg van explosies.

Met de aard van het schademechanisme hangt veelal ook het verloop van de lekkage samen. Afhankelijk van de beschadiging kan de gevaarlijke stof (na inblokken van de betreffende buisleidingsectie) snel (instantaan) of langzaam (continu) vrijkomen.

De grootte van de lekkage heeft invloed op de tijdsduur van de ontdekking. Hoe groter het gat, des te sneller zal een lekkage worden opgemerkt. De ontdekking van een lekkage veroorzaakt door bijvoorbeeld een pinhole crack kan enige tijd (soms dagen, maanden of zelfs jaren) duren.

De reden voor het langer duren van het waarnemen van een klein lek is dat de druk in het buisleidingensysteem niet noemenswaardig zal veranderen, met als gevolg dat zowel de leidingbeheerder als de afnemer niets significant opmerken.

Indien een dergelijke lekkage ook nog eens plaatsvindt in een omgeving waar zich weinig mensen ophouden, kan de lekkage gedurende ruime tijd onopgemerkt blijven.

	kortdurende blootstelling	langdurende blootstelling	4"	8"	12"	16"	24"	36"	48"
10 kW/m ²	PBM	secundaire branden	50	50	100	100	200	300	400
3 kW/m ²	veilig	PBM	50	100	150	200	400	550	800
1 kW/m ²	veilig	veilig	100	200	250	350	650	950	1300

Tabel 1: Indicatieve afstanden bij leidingbreuk (in meters), Gasunie (september 2008), Kaart: Incidenten gasinfrastructuur.

Uitleg bij tabel 1:

- 10 kW/m² heeft als effecten: secundaire branden, 1% overlijdenskans bij onbeschermd blootstelling gedurende 20 seconden, 100% overlijdenskans bij meer dan 2,5 minuten blootstelling.
- 3 kW/m² heeft als effecten: grens voor brandoverslag bij langdurige aanstraling, 90% kans op tweedegraads brandwonden bij 5 minuten blootstelling. Tussen de 3 en 10 kW/m² contour kunnen gewonden vallen (m.n. brandwonden). Personen binnen deze afstanden dienen te worden gealarmeerd en worden verzocht binnen te blijven of naar binnen te gaan om te schuilen.
- De contour van de 1 kW/m² warmtestraling is de minimale afstand voor onbeschermd hulpverleners en omstanders.

Om die risico's te beperken kunnen (hoofdzakelijk door leidingbeheerders) maatregelen genomen worden. Voorbeelden hiervan zijn:

- Een intrinsiek veilig ontwerp van de buisleidingen (wanddiktoeslag, toeslag op diepteliggings).
- De toepassing en handhaving van zoneringscriteria. In de wet- en regelgeving is bepaald hoe de zonering langs de ondergrondse hoge drukleidingen is vastgesteld.
- Fysiek-ruimtelijk aangeven van de ligging van de buisleiding ter verlagings van de kans op een calamiteit.

Kans versus effect

De normstelling op het gebied van de externe veiligheid geschiedt op basis van risico. Het risico bestaat uit de kans dat een calamiteit optreedt maal het effect van die calamiteit. De kans op een ernstig incident is bijzonder klein maar het effect is groot. Uit dit onderzoek blijkt dat situatie voldoet aan de landelijke normen voor het plaatsgebonden risico.

2.2. Bestrijdbaarheid

Hoe beter de bestrijdbaarheid, hoe lager het restrisico, hoe minder omvangrijk de bestuurlijk te accepteren onveiligheid. Het is hierbij een gegeven dat 100% veiligheid nooit geboden zal kunnen worden. Ondanks alle veiligheidsvoorzieningen blijft altijd een kans bestaan dat een ongewenst voorval met gevaarlijke stoffen zich voordoet.

Indien onverhoopt toch een incident met gevaarlijke stoffen plaatsvindt, kunnen de nadelige gevolgen worden beperkt door de inzet van de brandweer.

Onder bestrijdbaarheid (dreigende) calamiteit vallen alle maatregelen die invloed hebben op de bestrijdbaarheid van een calamiteit ten gevolge van een risicovolle activiteit. Hiervoor zijn een aantal aspecten van belang:

- Bereikbaarheid van calamiteit/inrichting in relatie tot aanrijroutes.
- Opstelplaatsen.
- Bluswater: primair, secundair en tertiair.
- Opkomsttijd en slagkracht brandweer.
- Aanvalsplan of bereikbaarheidskaart.

Voor het opstellen van het advies heeft ten aanzien van de bestrijdbaarheid afstemming plaatsgevonden met dhr. G. Woudstra van Brandweer Heerenveen.

Om een vergelijkbaar kwaliteitsniveau van brandweezorg in elke regio te krijgen, worden de bandbreedten voor opkomsttijden voor de brandweer vastgelegd in het bij de Wet Veiligheidsregio's behorende Besluit Veiligheidsregio's.

In het onderstaande overzicht zijn de opkomsttijden weergegeven, zoals opgenomen in het ontwerpbesluit Veiligheidsregio en aangepast in de nota naar aanleiding van het nader verslag. Dit betreft de opkomsttijd van de eerste basisbrandweereenheid.

Tijdschijf	Normtijd	Gebruiksfuncties als bedoeld in het Bouwbesluit 2003
A	5 minuten	Winkelfunctie met een gesloten constructie
		Woonfunctie boven een winkelfunctie
		Celfunctie
B	6 minuten	Woonfunctie portiekwoningen/ portiekflats en verminderd zelfredzamen
C	8 minuten	Overige woonfuncties
		Winkelfunctie
		Gezondheidszorgfunctie
		Onderwijsfunctie
		Logiesfunctie
		Kinderdagverblijf
D	10 minuten	Kantoorfunctie
		Industriefunctie
		Sportfunctie
		Overige bijeenkomstfuncties
		Overige gebruiksfunctie
E	18 minuten	<i>Maximale opkomsttijd</i>

Tabel 2: Normtijden.

Het is aan het bestuur om een verantwoorde afweging te maken over het verzorgingsniveau, waarbij de genoemde normen als referentiepunt dienen te fungeren. Afwijkingen van de in het besluit vastgelegde opkomsttijden zullen door het bestuur moeten worden gemotiveerd en gecommuniceerd.

De objecten binnen dit plangebied bevinden zich binnen tijdschijf B en C.

2.2.1 Incident met gevaarlijke stoffen op de weg

Langs autowegen/ doorgaande wegen zijn vaak geen bluswatervoorzieningen aanwezig. De brandweer is in eerste instantie afhankelijk van de 1500 liter bluswater in de tankautospuit. Hiermee kan een personenauto geblust worden. Een

vrachtwagen/bus of een tankwagen met gevaarlijke stoffen zal een groot probleem zijn. Dit probleem geldt voor alle wegen met vervoer van gevaarlijke stoffen in Fryslân (en daarbuiten). In Fryslân heeft de brandweer de beschikking over een schuimblushaakarmbak (SBH) en een watertransporthaakarmbak (WTH). Een SBH heeft een tankinhoud van 5.000 liter water. In het DLS-systeem (drukluftschuim) zit 150l A-schuim en 150l B-schuim. De mogelijkheden worden onderzocht om alcoholbestendig schuim aan te schaffen als regio om meerdere stoffen efficiënter te kunnen blussen.

Wanneer stoffen op alcoholbasis in aanraking komen met gewoon schuim, dan wordt het water uit het schuim onttrokken waardoor het snel afgebroken wordt. Voor deze stoffen kan er zogenaamd "alcoholbestendig" schuim gebruikt.

2.2.2 Incident bij de buisleiding

In tabel 1 (§ 2.1.2) zijn de minimale afstanden (in meters) gegeven voor volledig beschermde brandweermensen met ademlucht (3 kW/m^2) en onbeschermde hulpverleners en omstanders (1 kW/m^2). Daarnaast is de 10 kW/m^2 -contour gegeven, omdat binnen die contour rekening gehouden moet worden met het ontstaan van secundaire branden. De waarden voor beschermde brandweermensen en voor onbeschermde hulpverleners en omstanders (3 , respectievelijk 1 kW/m^2), zijn gebaseerd op een recent onderzoek van TNO (TNO-DV3 2006 C024).

De brandweer heeft als taken bij het bestrijden van buisleidingincidenten (handreiking buisleidingincidenten, versie 1.0.0):

- redden;
- bronbestrijding;
- effectbestrijding (bijvoorbeeld opmengen, indammen, afdekken of neerslaan van het product);
- waarschuwen van de bevolking;
- waarnemen en meten;
- ontsmetten van mens en dier;
- ontsmetten van voertuigen en infrastructuur;
- toegankelijk maken en opruimen;
- het deelnemen aan het overleg in het COPI.

Doorgaans beperkt de brandweer zich tot het veiligstellen van de omgeving. Het onder controle brengen van de situatie kan pas na en in overleg met de leidingbeheerder. De brandweer heeft de operationele leiding over de incidentbestrijding totdat een stabiele situatie ter afhandeling aan derden overgedragen kan worden.

2.3. Zelfredzaamheid

Zelfredzaamheid is het zichzelf kunnen onttrekken aan een dreigend gevaar, zonder daadwerkelijke hulp van hulpdiensten. Dit kan door schuilen en indien nog mogelijk, vluchten uit het bedreigde gebied (zie ook tabel 4). Het optimaliseren van de mogelijkheden voor schuilen stelt eisen aan de ligging en bouw van gebouwen. Voor het vluchten uit het plangebied is de inrichting van de (openbare) ruimte van groot belang voor het faciliteren van de zelfredzaamheid.

De zelfredzaamheid moet in het kader van de verantwoordingsplicht worden beoordeeld.

Situatie	Karakterisering	Geadviseerde maatregel	Slachtofferverwachting
1	Met zekerheid geen effect	Geen maatregel	Geen
2	Met zekerheid geen effect of mogelijk irritatie e.d.	Advies binnen blijven	Geen
3	Geen zekerheid op geen effect; voldoende tijd beschikbaar	Ontruimen/evacuatie	Geen
4	Tijd beschikbaar voor ontruiming kort; reële verwachting op slachtoffers bij binnen blijven	Snel ontruimen	Mogelijk
5	Tijd beschikbaar voor ontruimen kort; binnen blijven biedt naar verwachting afdoende bescherming	Alarm binnen blijven	Mogelijk
6	Tijd beschikbaar te kort voor enige ontruiming; geen zekerheid op effect	Alarm binnen blijven	Mogelijk/waarschijnlijk

Tabel 4: Onderscheiden situaties

Mogelijkheden voor zelfredzaamheid

Het beoordelen van de mogelijkheden tot zelfredzaamheid is complex omdat er nog geen generiek beoordelingskader beschikbaar is. Toch zijn wel vier factoren vanuit de externe veiligheid te benoemen die inzicht kunnen verschaffen in de mogelijkheden tot zelfredzaamheid. Deze zijn:

- Functie-indeling; is hoogbouw mogelijk, worden minder zelfredzame personen voorzien?
- Infrastructuur; indien tot evacuatie over wordt gegaan, is de infrastructuur daar dan op ingericht?
- Eisen aan gebouwen: luchtdichte afsluiting is mogelijk.
- De waarschuwings- of alarmeringsvoorzieningen.

Ruimtelijke inrichting	
Functie-indeling	Bebouwing met personen met lage zelfredzaamheid?
	Is er hoogbouw aanwezig?
Infrastructuur	Zijn er voldoende vluchtwegen?
	Is de capaciteit van de aanwezige vluchtwegen voldoende?
	Hebben de vluchtwegen een juiste oriëntatie?
Bebouwing	Voldoet de bebouwing aan het bouwbesluit?
	Zijn de aanwezige vluchtwegen tegengesteld aan de risicobron?
	Luchtdicht afsluiten i.v.m. toxische wolk?
Dekking WAS	Is de dekking van het waarschuwings- en alarmeringssysteem voldoende?

2.4. Verantwoordingsplicht

In het Bevi, de cRvgs en de nog te publiceren nieuwe AMvB voor buisleidingen is de verantwoordingsplicht opgenomen. Deze verantwoordingsplicht houdt in dat, conform de gespecificeerde kaders in de wetgeving, het groepsrisico onderbouwd én verantwoord moet worden door het bevoegd gezag. Deze verplichting geldt voor elk ruimtelijk besluit. Onder een ruimtelijke besluit valt de vaststelling van een nieuw

bestemmingsplan (inclusief de conserverende bestemmingsplannen) en wijzigingen en ontheffingen van het bestemmingsplan.

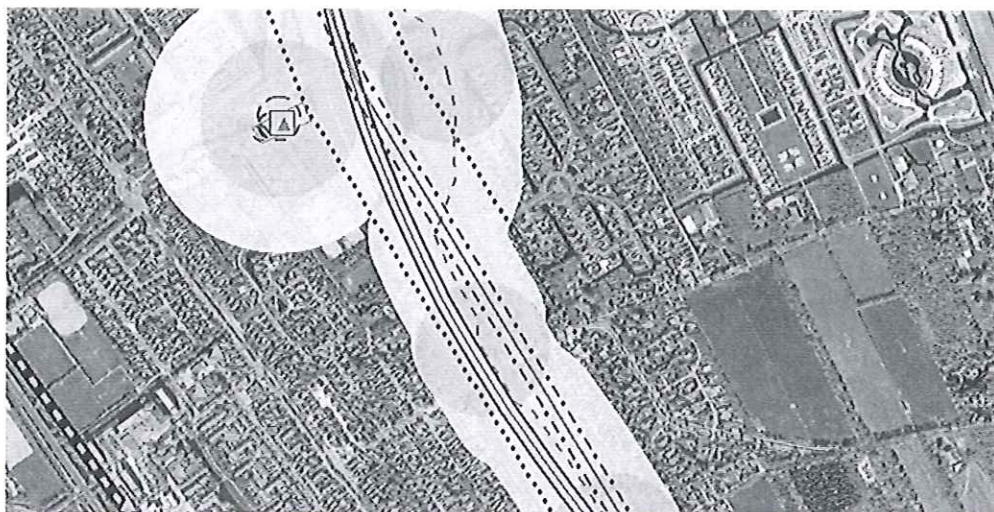
De essentie van de verantwoordingsplicht is dat een bevoegd gezag zich uitspreekt over de aanvaardbaarheid van het restrisico. Daartoe moet in de afweging van het bevoegd gezag, naast de rekenkundige hoogte van het GR (en de ontwikkeling ten opzichte van de oriëntatiewaarde), tevens rekening worden gehouden met een aantal kwalitatieve aspecten. Hiertoe behoren met name de aspecten 'zelfredzaamheid' (ruimtelijke ordening) en 'bestrijdbaarheid' (hulpverlening). Met de verantwoordingsplicht wordt beoogd een situatie te creëren waarbij zoveel als mogelijk de risico's integraal zijn afgewogen en is geanticipeerd op de mogelijke gevolgen van een incident.

3. De risicobronnen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de risicobronnen die van invloed zijn op het plangebied. Voor de beschouwing van de risicobronnen wordt een onderscheid gemaakt in:

- Vervoer van gevaarlijke stoffen
- Buisleidingen

Hieronder is de uitsnede van de professionele risicokaart opgenomen.



Afbeelding 1: Uitsnede 15 december 2010 uit de risicokaart betreffende risicovolle activiteiten in het plangebied

3.1. Transport gevaarlijke stoffen

Plaatsgebonden risico

Voor het plangebied is de weg A32 van belang. Uit berekeningen in het kader van het Basisnet blijkt dat het plaatsgebonden risico langs de beoordeelde transportroute kleiner is dan de grenswaarde van 10^{-6} /jaar en voldoet aan de geldende normering.

Er wordt verder niet ingegaan op het vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor. Dit kan slechts incidenteel voorkomen, waardoor de kans op een incident minimaal is.

Groepsrisico

De A32 is in het ontwerp Basisnet aangewezen als route voor gevaarlijke stoffen. Voor deze weg gaat geen plasbrandaandachtgebied gelden. Wel moet de gemeente rekening houden met het invloedsgebied/ groepsrisico. De hoogte van het groepsrisico is niet berekend. Er is voor deze risicobron geen verantwoording gedaan van het groepsrisico. Dit is op basis van het geldende en toekomstige beleid ook niet verplicht. Er vindt namelijk geen toename plaats van het aantal personen binnen het invloedsgebied op basis van dit ruimtelijk plan.

(Nieuwe) bestemmingen binnen het PR/GR

Dit plan maakt geen nieuwe ruimtelijke ontwikkeling binnen het invloedsgebied van de weg mogelijk. Met uitzondering van kleine uitbreidingsmogelijkheden van bestaande bebouwing.

Vitale infrastructuur

In de nabijheid van de risicobron ligt geen vitale infrastructuur.

Relevante scenario's voor het plangebied²

Incidenttype	Impact voor plangebied	Waarschijnlijkheid incident
Incident met brandbare vloeistoffen	n.v.t. (ligt buiten effectgebied)	n.v.t. (ligt buiten effectgebied)
Incident met brandbare gassen (o.a. Bleve)	Ernstig gevolg	Zeer onwaarschijnlijk
Incident met giftige gassen en vloeistoffen	Ernstig gevolg	Zeer onwaarschijnlijk

Alle bovenstaande criteria worden meetbaar gemaakt door middel van een vijf klassen tellende indeling. Deze klassen zijn:

- Klasse A: Beperkt gevolg
- Klasse B: Aanzienlijk gevolg
- Klasse C: Ernstig gevolg
- Klasse D: Zeer ernstig gevolg
- Klasse E: Catastrofaal gevolg

De waarschijnlijkheid is, net zoals de voorgaande impactcriteria ingedeeld in een vijftal klassen. Deze waarschijnlijkheidsklassen zijn:

- Klasse A: Zeer onwaarschijnlijk
- Klasse B: Onwaarschijnlijk
- Klasse C: Mogelijk
- Klasse D: Waarschijnlijk
- Klasse E: Zeer waarschijnlijk

Bestrijdbaarheid en zelfredzaamheid binnen plangebied

In de vorige paragraaf zijn de relevante incidenttypen weergegeven. Bij een dreiging van een incident met brandbare gassen (in dit geval wordt uitgegaan van een Bleve) zal het gebied moeten worden geëvacueerd en de tankwagons worden gekoeld (indien nog mogelijk). Bij een daadwerkelijke Bleve moeten in het plangebied ook secundaire branden worden geblust.

Bij een dreiging van een incident met giftige gassen en vloeistoffen is afhankelijk van de beschikbare tijd en omstandigheden een evacuatie van het plangebied mogelijk. Bij het daadwerkelijk optreden van het incident zal er naar binnen moeten worden gevluht, ramen en deuren worden gesloten en ventilatiesystemen moeten worden uitgezet.

Hieronder worden ook adviezen gegeven die voor de verdere planontwikkeling in het kader van de bestrijdbaarheid van andere incidenten belangrijk zijn.

Waterwinning

In het plangebied gebied zijn voldoende primaire bluswatervoorzieningen aanwezig. Ook is er voldoende secundair en tertiair bluswater aanwezig. Hierbij moet echter worden opgetekend dat de primaire bluswatervoorzieningen rondom het dagverblijf "Heidewoud" en de daarnaast gelegen scouting niet voldoende wordt geacht. De

² Conform landelijke methodiek voor het regionaal risicoprofiel

dichtstbijzijnde brandkraan ligt voor de lokale brandweer op een te grote afstand om daadkrachtig op te kunnen treden in geval van een calamiteit.

Een aandachtspunt bij de aanwezige bluswatervoorzieningen is de bereikbaarheid van dit bluswater voor de brandweer. De afstand van een opstelplaats naar open water mag maximaal 8 meter bedragen³.

Langs de snelweg zijn geen bluswatervoorzieningen aanwezig. De brandweer is dan in eerste instantie afhankelijk van de 1500 liter bluswater in de tankautospuit. Hiermee kan een personenauto geblust worden. Een vrachtwagen of een tankwagen met gevaarlijke stoffen zal een groot probleem zijn. Incidentbestrijding van de eerder genoemde scenario's is dan ook in principe niet mogelijk.

Ligging/zorgnorm

De opkomsttijd van de eerste brandweereenheid bedraagt circa 12 minuten. Op basis van het ontwerpbesluit Veiligheidsregio's is de normtijd voor deze functie tussen de 6 en 8 minuten. Dit wordt niet gehaald. Zelfredzaamheid is daarom belangrijk bij een mogelijk incident met gevaarlijke stoffen.

Bereikbaarheid

Voor het plangebied geldt dat deze onafhankelijk vanaf twee of meerdere zijden bereikbaar moet zijn voor hulpverleningsdiensten. Er moet voorkomen worden, dat er maar één toegangsweg is. Voor dit plangebied geldt dat het plangebied op meerdere manieren is ontsloten⁴. Echter, ook hier moet een kanttekening geplaatst worden; de bereikbaarheid van het dagcentrum Heidewoud en de naastgelegen scouting is niet voldoende. Deze instellingen zijn slechts op één manier te benaderen. Dit is in geval van het aan en afvoeren van personen en materieel onwenselijk.

Zelfredzaamheid

Een functie binnen het invloedsgebied is bestemd voor niet-zelfredzame personen.

Ruimtelijke inrichting		ja/nee/nvt
Functie-indeling	Bebouwing met personen met lage zelfredzaamheid?	Ja
	Is er hoogbouw aanwezig?	Nee
Infrastructuur	Zijn er voldoende vluchtwegen?	Ja
	Is de capaciteit van de aanwezige vluchtwegen voldoende?	Nee
	Hebben de vluchtwegen een juiste oriëntatie?	Ja
Bebouwing	Voldoet de bebouwing aan het bouwbesluit?	Is verplicht
	Zijn de aanwezige vluchtwegen tegengesteld aan de risicobron?	Niet bekend
	Luchtdicht afsluiten i.v.m. toxische wolk?	Niet bekend
Dekking WAS	Is de dekking van het waarschuwings- en alarmeringssysteem voldoende?	Ja

³ Handreiking proactie Fryslân, 2009

⁴ Handreiking proactie Fryslân, 2009

3.2. Hogedruk aardgasleidingen

In het plangebied ligt een hogedruk aardgasleiding (12 inch, 40 bar werkdruk of 8 inch, 40 bar werkdruk). De leiding heeft een dodelijk effectgebied van 140 of 95 meter (afhankelijk van de juiste gegevens). Op de risicokaart staat voor de buisleiding (transport route-deel nummer N-500-20-KR-005 en verder), die evenwijdig aan de A32 loopt, een grotere diameter vermeld dan in de berekeningen van de Gasunie. Dit dient te worden nagevraagd.

Vooruitlopend op het nieuwe beleid/ wetgeving dient rekening te worden gehouden met het plaatsgebonden risico en het groepsrisico. De Gasunie heeft voor deze leidingen het plaatsgebonden risico en het groepsrisico berekend. De Gasunie stelt dat voor het tracé in de directe nabijheid van dit plangebied geen sprake is van een plaatsgebonden risico 10^{-6} buiten de leiding. Uit de berekeningen van de Gasunie blijkt dat het groepsrisico de oriëntatiewaarde niet overschrijdt.

Relevante scenario's voor het plangebied⁵

Incidenttype	Impact voor plangebied	Waarschijnlijkheid incident
Fakkelbrand	Ernstig	Zeer onwaarschijnlijk

Alle bovenstaande criteria worden meetbaar gemaakt door middel van een vijf klassen tellende indeling.

Deze klassen zijn:

- Klasse A: Beperkt gevolg
- Klasse B: Aanzienlijk gevolg
- Klasse C: Ernstig gevolg
- Klasse D: Zeer ernstig gevolg
- Klasse E: Catastrofaal gevolg

De waarschijnlijkheid is, net zoals de voorgaande impactcriteria ingedeeld in een vijftal klassen. Deze waarschijnlijkheidsklassen zijn:

- Klasse A: Zeer onwaarschijnlijk
- Klasse B: Onwaarschijnlijk
- Klasse C: Mogelijk
- Klasse D: Waarschijnlijk
- Klasse E: Zeer waarschijnlijk

Vitale infrastructuur

In de nabijheid van de risicobron ligt geen vitale infrastructuur.

Bestrijdbaarheid en zelfredzaamheid binnen plangebied

In de vorige paragraaf zijn de bestrijdbaarheidsaspecten al behandeld. Deze bevindingen gelden ook ten aanzien van deze risicobron.

Zelfredzaamheid

Binnen het invloedsgebied van de buisleiding zijn geen functies aanwezig bedoeld voor mensen met een beperkte zelfredzaamheid.

Ruimtelijke inrichting		ja/nee/nvt
Functie-indeling	Bebouwing met personen met lage zelfredzaamheid?	Ja
	Is er hoogbouw aanwezig?	Nee
Infrastructuur	Zijn er voldoende vluchtwegen?	Ja

⁵ Conform landelijke methodiek voor het regionaal risicoprofiel

	Is de capaciteit van de aanwezige vluchtwegen voldoende?	Ja
	Hebben de vluchtwegen een juiste oriëntatie?	Ja
Bebouwing	Voldoet de bebouwing aan het bouwbesluit?	Is verplicht
	Zijn de aanwezige vluchtwegen tegengesteld aan de risicobron?	ja
	Luchtdicht afsluiten i.v.m. toxische wolk?	Nvt
Dekking WAS	Is de dekking van het waarschuwings- en alarmeringssysteem voldoende?	Ja

(Nieuwe) bestemmingen binnen het PR/GR

Het plan maakt geen nieuwe ontwikkelingen mogelijk binnen het invloedsgebied van de buisleiding met uitzondering van uitbreidingsmogelijkheden van de bestaande bebouwing. Het is aan te bevelen om de uitbreidingsmogelijkheden van de verminderd zelfredzame functies binnen het invloedsgebied zoveel mogelijk te beperken.

3.3. Overige opmerkingen ruimtelijk plan/ milieuvergunning

- In de toelichting van het bestemmingsplan (onder buisleidingen) staat dat er ten aanzien van de bestrijdbaarheid advies wordt gevraagd aan de regionale brandweer. Echter het aspect zelfredzaamheid dient ook beoordeeld te worden door de regionale brandweer. Deze paragraaf inclusief de beoordeling dient te worden aangepast aan de bevindingen in dit advies.
- In de planregels zijn nadere eisen opgenomen. Het is aan te bevelen om hierbij ook externe veiligheid te noemen bij de bestemmingen "Verkeer", "Maatschappelijk" en "Maatschappelijk – Zorginstelling". Bij een eventuele vergunning kunnen dan eventueel eisen worden gesteld binnen het invloedsgebied ten aanzien van vluchtroutes, ruimte om de bebouwing voor de hulpdiensten en de bereikbaarheid in het plangebied.
- Binnen het plangebied is een begraafplaats gelegen waaronder de eerder genoemde hogedruk aardgastransportleiding ligt. Op de gronden bestemd als begraafplaats mogen volgens de regels in het bestemmingsplan gebouwen worden gebouwd ten behoeve van het beheer en onderhoud van de gronden. Het is daarom aan te bevelen om een bouwvlak op te nemen op de begraafplaats om de bebouwing op enige afstand van de buisleiding te houden.
- In de regels aangaande de buisleiding staat een afwijkingsmogelijkheid opgenomen. Het bestemmingsplan staat namelijk toe dat er binnen de bebouwingsvrije strook van de leiding wordt gebouwd. Dit is volgens het aankomende Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) in principe toegestaan, echter het bevoegd gezag dient in dergelijke gevallen op te nemen dat hier echter geen kwetsbare objecten worden gebouwd. Dit is momenteel nog niet opgenomen in het bestemmingsplan.
- Het in de nabijheid gelegen LPG tankstation is in deze beschouwing niet meegenomen omdat de invloed van het tankstation op het plangebied is te verwaarlozen.

4. Conclusies en advies

4.1. Conclusies

Dit brandweeradvies betreft het bestemmingsplan "Oranjewoud" in de gemeente Heerenveen. In en in de nabijheid van dit plangebied liggen een aantal risicobronnen. Deze risicobronnen zijn te onderscheiden in de volgende categorieën:

- vervoer van gevaarlijke stoffen
- hogedruk aardgasleidingen

De brandweer heeft in haar advies gekeken naar een aantal aspecten voor deze risicobronnen:

- plaatsgebonden risico.
- groepsrisico.
- nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.
- bestrijdbaarheid.
- zelfredzaamheid.

Onderstaand zijn per categorie de conclusies opgenomen.

4.1.1 Vervoer van gevaarlijke stoffen

In de directe nabijheid van het plangebied vindt vervoer van gevaarlijke stoffen plaats over de A32. Deze weg is in het ontwerp Basisnet aangewezen als route voor gevaarlijke stoffen. Deze weg heeft geen plaatsgebonden risicocontour 10^{-6} en voor deze weg gaat geen plasbrandaandachtgebied gelden. Wel moet de gemeente rekening houden met het invloedsgebied/ groepsrisico. De hoogte van het groepsrisico is niet berekend. Er is voor deze risicobron geen verantwoording gedaan van het groepsrisico. Dit is op basis van het geldende en toekomstige beleid ook niet verplicht. Er vindt namelijk geen toename plaats van het aantal personen binnen het invloedsgebied op basis van dit ruimtelijk plan.

Wel is er binnen het invloedsgebied, in tegenstelling tot wat in de toelichting vermeld staat, een kwetsbaar object gelegen. Op dit punt in het plangebied is tevens sprake van een knelpunt op het gebied van de bestrijdbaarheid van mogelijke incidenten.

4.1.2 Hogedruk aardgasleidingen

In de directe nabijheid van het plangebied is een hogedruk aardgastransportleiding aanwezig (12 inch of 8 inch, 40 bar werkdruk). Deze leiding heeft geen plaatsgebonden risicocontour 10^{-6} . Wel moet de gemeente rekening houden met het invloedsgebied/ groepsrisico. De hoogte van het groepsrisico is berekend. Hieruit blijkt dat er geen overschrijding is van de oriëntatiewaarde.

De leiding heeft een dodelijk effectgebied van 140 of 95 meter. Op de risicokaart staat voor de buisleiding een grotere diameter vermeld dan in de berekeningen van de Gasunie.

4.1.3 Overige opmerkingen ruimtelijk plan

- In de toelichting van het bestemmingsplan (onder buisleidingen) staat dat er ten aanzien van de bestrijdbaarheid advies wordt gevraagd aan de regionale brandweer. Echter het aspect zelfredzaamheid dient ook beoordeeld te worden door de regionale brandweer.
- In de planregels is het aspect externe veiligheid niet opgenomen bij de "nadere eisen".
- Er is geen bouwvlak opgenomen op de bestemming begraafplaats.
- De planregels maken het mogelijk dat op gronden aangewezen als 'leiding – gas' kan worden gebouwd. Hier is echter niet opgenomen dat dit niet geldt voor de bouw van kwetsbare objecten. Deze zijn hier namelijk nooit toegestaan.

4.2. Advies

Brandweer Fryslân adviseert in relatie tot het plan om:

- Bij de "nadere eisen" bij de bestemmingen "Verkeer", "Maatschappelijk" en "Maatschappelijk" ook externe veiligheid op te nemen.
- De gegevens aangaande de buisleiding op de professionele risicokaart aan te passen indien de gegevens niet kloppen.
- De uitbreidingsmogelijkheden van de verminderd zelfredzame functies binnen het invloedsgebied zoveel mogelijk te beperken.
- De groepsrisicoverantwoording aan te passen en hierbij dit brandweeraadvies te betrekken.
- Een bouwvlak op te nemen op de gronden die zijn bestemd als zijnde begraafplaats.
- In de planregels op te nemen dat het bouwen van kwetsbare objecten niet is toegestaan op gronden die bestemd zijn als 'leiding – gas'.
- De overige opmerkingen over het bestemmingsplan te verwerken.

4.3. Restrisico

Ondanks de maatregelen ter verhoging van de veiligheid kunnen risico's nooit voor 100% weggenomen worden. Ook na het nemen van veiligheidsverhogende maatregelen zal een restrisico blijven bestaan. Het bevoegd gezag dient verantwoording te nemen voor dit restrisico.

Het gemeentebestuur maakt deze afweging voor het restrisico d.m.v. de verantwoordingsplicht voor het groepsrisico bij dit bestemmingsplan en dit brandweeraadvies. De essentie is dat een bevoegd gezag zich uitspreekt over de aanvaardbaarheid van het restrisico. Daartoe moet in de afweging van het bevoegd gezag, naast de rekenkundige hoogte van het GR (en de ontwikkeling ten opzichte van de oriëntatiewaarde), tevens dient rekening te worden gehouden met een aantal kwalitatieve aspecten. Hiertoe behoren met name de aspecten 'zelfredzaamheid' (ruimtelijke ordening) en 'bestrijdbaarheid' (hulpverlening).

Het is aan het bevoegd gezag om op basis van de verantwoordingsplicht en het brandweeraadvies een integrale afweging te maken tussen ruimtelijke, economische en sociale aspecten t.o.v. beperkingen en mogelijkheden vanuit de externe veiligheid.